

Uchwała Nr VIII/142/19
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 17 czerwca 2019 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w 2018 r. „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”.

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, stanowiącego załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr III /21/99 z dnia 4 lutego 1999 z późn. zm. oraz ust. 3 Rozdział IV „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”, przyjętego Uchwałą Nr XXXIII/722/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2017 r., uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji w 2018 r. „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Bernadeta Hordejuk

Załącznik do uchwały Nr VIII/142/19
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 17 czerwca 2019 r.

Sprawozdanie z realizacji w 2018 roku
„Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii
w Województwie Warmińsko-Mazurskim
na lata 2018 – 2022”

Olsztyn, 2019

Wprowadzenie

Sejmik Województwa oraz Zarząd Województwa, w oparciu o art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1490), odpowiadają za opracowanie i realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Program został przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/722/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2017 r., w sprawie uchwalenia „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”. Stanowi on element strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej.

Duże znaczenie w monitorowaniu problemów narkomanii oraz w podejmowaniu działań w kierunku przeciwdziałania tym problemom ma dobra współpraca z podmiotami, które zajmują się tą problematyką w województwie.

Dzięki sprawozdaniom składanym przez organizacje pozarządowe z realizacji dofinansowanych z budżetu województwa zadań, a także sprawozdaniom przekazywanym przez samorządy lokalne z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, poszerzana jest wiedza na temat podejmowanych corocznie w województwie działań.

W sprawozdaniu wykorzystano dane uzyskane również z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie oraz Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia.

Rok 2018 był pierwszym rokiem realizacji w/w programu. Zaznaczyć należy, że stanowił on kontynuację działań podejmowanych w ramach poprzednich programów (szczególnie na lata 2013-2017).

Poniższe zestawienie wskazuje wysokość środków finansowych, jakie były przeznaczone na realizację przez Urząd Marszałkowski zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii w czasie realizacji Programu oraz wysokość wydatków gmin na jego realizację.

Tabela 1. Środki finansowe wydatkowane w latach 2016-2018 na realizację zadań wynikających z zakresu przeciwdziałania narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Wysokość środków wydatkowanych przez Urząd Marszałkowski	Wysokość środków wydatkowanych przez gminy na realizację programu przeciwdziałania narkomanii*
2016	236 137 zł	1 178 578 zł
2017	140 236 zł	1 222 724 zł
2018	76 016 zł	1 253 997 zł

Źródło: Dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie oraz *Regionalnej Izby Obrachunkowej w Olsztynie.

Poniżej przedstawione zostały zadania realizowane w ramach poszczególnych priorytetów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Cel 1. Zwiększenie wiedzy ogółu społeczeństwa dotyczącej środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP (nowych substancji psychoaktywnych), poprzez wspieranie działań informacyjnych i edukacyjnych.

W ramach tego priorytetu podejmowano określone działania:

1. Opracowywano i upowszechniano materiały informacyjno-edukacyjne z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii.

Używanie przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, czyli substancji oddziałujących na ośrodkowy układ nerwowy, stanowi jeden z głównych problemów społecznych w Polsce. Uzależnienie od różnorodnych substancji niszczy nie tylko zdrowie fizyczne, ale też negatywnie wpływa na psychikę, szczególnie młodych ludzi.

W celu ograniczenia zjawiska przyjmowania oraz handlu substancjami potocznie zwanymi „dopalaczami”, w 2018 roku znowelizowano ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawę o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zmieniły się m.in. zapisy dotyczące karania osób posiadających znaczne ilości substancji zakazanych, a także rozgraniczono w ustawie nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze. Nowe substancje psychoaktywne mają znany wzór chemiczny, a co za tym idzie ich działanie jest możliwe do przewidzenia. To właśnie posiadanie i przekazywanie do obrotu tych substancji będzie karane na równi z innymi środkami odurzającymi, zwanymi dotychczas potocznie „narkotykami”. W ustawie znalazł się również zapis nakładający obowiązek zgłaszania do Państwowej Inspekcji Sanitarnej przypadków zatrucia środkiem zastępczym (substancją jeszcze nieznaną) lub nową substancją psychoaktywną. Do końca marca każdego roku Główny Inspektor Sanitarny będzie obowiązany do sporządzenia raportu podsumowującego zgłoszenia z całej Polski, a placówki podejrzewające pacjenta o stosowanie nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych będą musiały powiadomić o tym powiatowego inspektora sanitarnego. Ustawa zakłada także utworzenie rejestru zgonów i zatruc spowodowanych przez nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze.

Od 2014 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie co roku organizuje spotkanie poświęcone problemowi zagrożenia używania nowych substancji psychoaktywnych w województwie warmińsko-mazurskim. W spotkaniach udział biorą przedstawiciele instytucji, placówek i organizacji na co dzień zajmujących się problematyką uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych (zwanym dalej „narkotykami”), takich jak: stacje sanitarno-epidemiologiczne (w Elblągu i Olsztynie), kierownicy ośrodków terapeutycznych, przedstawiciele Policji, psychoprofilaktycy.

Podczas spotkania w lutym 2018 roku uczestnicy zapoznali się między innymi z:

- wynikami badania ankietowego ESPAD, dotyczącego używania przez młodzież szkolną województwa warmińsko-mazurskiego alkoholu i narkotyków, przeprowadzonego na przełomie października i listopada 2017 roku;

- aktualną sytuacją dotyczącą nowych substancji psychoaktywnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego;
- działaniami prewencyjnymi Policji skierowanymi głównie do nieletnich, prowadzonymi w związku ze zjawiskiem sięgania po nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze;
- danymi statystycznymi dotyczącymi zagrożeń bezpieczeństwa w województwie warmińsko-mazurskim, pochodzącymi z „krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa”.

Uczestnicy spotkań uważają, że należy stale poszukiwać nowych kierunków profilaktyki oraz innowacyjnych rozwiązań w kwestii przekazywania wiedzy dzieciom i młodzieży, uświadamiając im zagrożenia płynące z zażywania narkotyków, zacierając tym samym mylne pojęcie o pozytywach płynących z zażywania tych substancji. Najskuteczniejszymi działaniami w walce z tymi substancjami i uzależnieniami są: przemyślana i ukierunkowana profilaktyka oraz zainteresowanie się problemami dzieci przez rodziców oraz środowiska wychowawcze.

W spotkaniu udział wzięły 22 osoby.

Protokół z seminarium wraz z wypracowanymi wnioskami i rekomendacjami rozesłany został do wszystkich gmin województwa oraz bezpośrednio do gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, dołączony do materiałów oraz omówiony przez zespół ds. monitorowania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, a także umieszczony na stronie internetowej: **www.warmia.mazury.pl** w zakładce Polityka społeczna, Przemoc i uzależnienia, Raporty – przemoc i uzależnienia.

2. *Opracowywano i upowszechniano materiały informacyjne na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych i terapeutycznych oraz placówek leczniczych.*

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku aktualizuje internetową bazę placówek świadczących pomoc w zakresie uzależnień oraz przemocy w rodzinie. W bazie znajdują się informacje dotyczące wsparcia dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz szukającym oferty ośrodków pomocy i wsparcia:

1. Informator o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu i innych uzależnień behawioralnych;
2. Wykaz podmiotów, które świadczą bezpłatną pomoc dla osób pokrzywdzonych przestępstwem;
3. Wykaz ośrodków pomocy i wsparcia:
  - Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej;
  - ośrodki leczenia odwykowego;
  - ośrodki pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem;
  - placówki opiekuńczo-wychowawcze świetlice środowiskowe;

- placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne;
- placówki świadczące usługi w zakresie interwencji kryzysowej;
- placówki poradnictwa specjalistycznego w tym rodzinnego;
- Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Baza dostępna jest na stronie internetowej: www.warmia.mazury.pl w zakładce Polityka społeczna, Przemoc i uzależnienia, Wykaz podmiotów.

3. *Prowadzono kampanie edukacyjne, włączano się w kampanie i akcje krajowe oraz lokalne, w tym w konferencje dotyczące nowych zjawisk, badań i dobrych praktyk.*

W 2018 roku Stowarzyszenie „Szansa na Rozwój” zorganizowało w Elblągu konferencję wojewódzką: „Miękkie narkotyki to twarde zagrożenie”, upowszechniając nowoczesne programy terapeutyczne dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin. Konferencja skierowana była do terapeutów, psychologów, policjantów, przedstawicieli władz oraz innych osób związanych z przeciwdziałaniem narkomanii. Podczas wystąpień zaproszonych gości podkreślono m.in. wagę współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie realizacji zadań kierowanych do osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych ponoszeniem konsekwencji uzależnienia.

W konferencji udział wzięło 50 osób.

Ponadto, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku, w ramach środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w województwie, zorganizował konferencję szkoleniową dla dyrektorów i kierowników placówek lecznictwa odwykowego, dotyczącą wyzwań współczesnych podejść psychoterapeutycznych w lecznictwie uzależnień (w tym również uzależnień od narkotyków). Konferencja miała na celu upowszechnienie nowych narzędzi w niesieniu pomocy osobom uzależnionym, z czego jednym ze skuteczniejszych jest dialog motywujący. Polega na współpracy z klientem (nie na konfrontacji) i ma za zadanie doprowadzić do zmiany najlepszej dla danej osoby.

W konferencji udział wzięło 40 osób.

W dniach 11-12 grudnia 2018 roku w Warszawie zorganizowano spotkanie Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, podczas którego przedstawiciel Fundacji Polska Sieć Polityki Narkotykowej zaprezentowała założenia kampanii społecznej skierowanej do młodzieży oraz rodziców, pn. „Krzywo weszło – zmień ustawienia”. Kampania ma na celu promowanie zdrowych postaw życiowych oraz edukowanie na temat zagrożeń związanych z używaniem narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych. Przedstawiciele fundacji zachęcili ekspertów do włączenia się w dystrybucję plakatów i informowanie samorządów lokalnych o możliwościach otrzymania materiałów promujących kampanię. W związku z powyższym rozesłano do wszystkich gmin informację o możliwości

pozyskania plakatów i ulotek informujących o kampanii, a także rozwieszono plakaty w siedzibach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i w Biurze Regionalnym Elblągu, a także w ośrodkach leczenia i terapii uzależnień oraz w siedzibach organizacji pozarządowych na terenie województwa.

4. Upowszechniano bazy danych placówek oferujących pomoc w zakresie leczenia uzależnień i ich udostępnianie mieszkańcom województwa.

Istotnym elementem zapewnienia odpowiedniego systemu leczenia i terapii osobie uzależnionej oraz eksperymentującej z narkotykami, a także ich rodzinom jest dostęp do informacji na temat placówek medycznych i pozamedycznych oferujących wsparcie i pomoc. W tym celu powstała ogólnowojewódzka wyszukiwarka placówek (według miejscowości, przeznaczenia) dostępna na stronie internetowej: www.nfz-olsztyn.pl w zakładce pacjent, gdzie się leczyć.

Baza wszystkich placówek w województwie, do których powinno się kierować osoby uzależnione oraz osoby z innymi zaburzeniami psychicznymi, a także ich rodziny, znajduje się również na stronie internetowej: www.warmia.mazury.pl, w zakładce Sport i Zdrowie, Zdrowie, „Przewodnik o dostępnych formach: opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, aktywizacji zawodowej, opieki w stanach kryzysu psychicznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin oraz ofiar sytuacji kryzysowych w województwie warmińsko-mazurskim”.

Baza jest obecnie w trakcie aktualizacji.

Wskaźniki osiągnięte w ramach Celu 1:

WSKAŹNIK	ROK		
	2016	2017	2018
Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia/życia bez uzależnień oraz kampanii	4	3	3
Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia/życia bez uzależnień, kampaniach	247	150	112
Liczba publikacji/audycji emitowanych w mediach lokalnych, na temat zwiększenia wiedzy ogółu społeczeństwa dotyczącej środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP (nowych substancji psychoaktywnych).	2	1	3

Cel 2. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

W ramach tego priorytetu podejmowano określone działania:

- 1. Inicjowano i popularyzowano szkolenia dla realizatorów programów profilaktycznych na temat skutecznych działań profilaktycznych.*

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizując zadania zapisane w wojewódzkich programach, od wielu lat współpracuje z samorządami lokalnymi z terenu województwa. Jednym z elementów tej współpracy jest organizowanie spotkań szkoleniowych przedstawicieli samorządów lokalnych, które są podstawą do tworzenia spójnej polityki profilaktyki oraz do rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Cykliczne narady przynoszą wymierne rezultaty przede wszystkim poprzez wymianę „dobrych praktyk”, omawianie rekomendacji dla tworzenia gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom, analizowanie bieżących problemów oraz przekazywanie najnowszych trendów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę uczestników biorących udział w cyklicznych naradach, mających na celu wypracowanie wspólnych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Tabela 2. Liczba osób biorących udział w cyklicznych naradach przedstawicieli samorządów lokalnych w latach 2016-2018

Rok	Liczba uczestników narady
2016	47
2017	51
2018	57

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

W 2018 roku przedstawiciele Działu Prawnego Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaprezentowali treść znowelizowanej ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Analizując zapisy znowelizowanej ustawy, podkreślano i omawiano zasady realizacji zadań w gminach (m.in. możliwości gmin w ograniczaniu dostępu do napojów alkoholowych w świetle prawa), ale także analizowano kierunki działań związanych z profilaktyką i przeciwdziałaniem uzależnieniom od różnych substancji psychoaktywnych, m.in. od narkotyków. Wskazane działania powinny być integralną częścią gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom.

Ponadto w lipcu 2018 roku, do wszystkich gmin w województwie rozesłano informację dotyczącą realizowanego w latach 2018-2019 przez Fundację Praesterno i Fundację Pozytywnej Profilaktyki (na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii) programu: „Przeciw uzależnieniom – skuteczny samorząd”. Jego celem jest podniesienie kompetencji osób tworzących gminne i wojewódzkie strategie rozwiązywania

problemów uzależnień, poprzez opracowanie programu szkoleniowego dla reprezentantów jednostek samorządu terytorialnego oraz przygotowanie grupy certyfikowanych trenerów do przeprowadzania szkoleń.

Ulotka informująca o programie została dołączona do Serwisu Informacyjnego UZALEŻNIENIA (nr 2/2018), który jest prenumerowany przez Urząd Marszałkowski – również przekazano gminom z prośbą o włączenie się do programu i wzięcie udziału w szkoleniach. Szczegółowe informacje dotyczące programu zamieszczono na stronie internetowej: www.skutecznySamorząd.org.pl.

- 2. Organizowano i wspierano szkolenia w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych adresowanych w szczególności do pracowników podstawowej opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, policji, straży miejskiej, organizacji pozarządowych, pracowników samorządowych, pracowników sądów i prokuratury.*

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego włączył się w organizację wojewódzkiej konferencji szkoleniowej na temat Strategii Rozwiązywania Problemu Uzależnień. Konferencja była częścią ogólnopolskiego projektu Fundacji Polska Sieć Polityki Narkotykowej – łącznie zorganizowano spotkania w 13 województwach, na które zapraszani byli: przedstawiciele samorządów lokalnych, pracownicy ośrodków leczenia uzależnień, przedstawiciele pomocy społecznej, Policji (głównie dzielnicowi będący najbliższymi problemom rodzin wynikających z uzależnień) oraz organizacji pozarządowych.

W Olsztynie konferencja szkoleniowa odbyła się 15 listopada 2018 roku w sali sesyjnej Urzędu Marszałkowskiego i obejmowała 7 bloków tematycznych:

1. Narodowy Program Zdrowia w kontekście realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii;
2. Realizacja Narodowego Programu Zdrowia w województwie warmińsko-mazurskim;
3. Miejska polityka narkotykowa zagranicą (wykład eksperta zagranicznego);
4. Edukacja i Profilaktyka. Nowe substancje psychoaktywne. Od zagrożeń do profilaktyki – zintegrowane podejście;
5. WARSZTATY. Wypracowanie rekomendacji dla województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie postulatów Deklaracji Warszawskiej.
6. Redukcja szkód i leczenie;
7. Prawo narkotykowe w Polsce.

W konferencję szkoleniową aktywnie włączyły się media lokalne, które upowszechniały informacje o konferencji – przeprowadzono między innymi wywiady z organizatorami oraz prowadzącymi wykłady i warsztaty, podkreślając wagę profilaktyki uzależnień, obecną na wszystkich etapach życia człowieka.

Kompetencje podczas spotkania podniosło około 60 przedstawicieli instytucji i organizacji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

3. Organizowano i dofinansowano szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe osób prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, poprzez dofinansowanie działalności szkoleniowej placówek leczenia uzależnień (Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych DOREN).

W ramach Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku przyznawał dotację na zadanie pn. „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim”. Z dofinansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje korzystały osoby zajmujące się leczeniem uzależnień od różnych środków psychoaktywnych.

Tabela 3. Szkolenia dla osób zajmujących się leczeniem uzależnień, realizowane w ramach zadania „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2016-2018

Rok	Tematyka/zakres szkoleń indywidualnych	Liczba przeszkolonych osób	Tematyka/zakres szkoleń grupowych	Liczba przeszkolonych osób
2016	Superwizja Kliniczna, Superwizja Indywidualna, Studium Terapii Uzależnień, Staż Kliniczny, Studium Pomocy Psychologicznej dla Par, Szkoła Psychoterapii, Psychologia Kliniczna	15	„Konferencja szkoleniowa Kierowników placówek lecznictwa odwykowego”	24
			Konferencja na temat dopalaczy	60
2017	Studium Terapii Uzależnień – kontynuacja,	3	„Programy ograniczenia picia oraz redukcji szkód w lecznictwie uzależnień”	33
			„Aspekty medyczne oraz psychologiczne Zaburzeń ze Spektrum FASD (Alkoholowy Zespół Płodowy)”	94
2018	Studium Terapii Uzależnień, Staż Kliniczny, Staż	3	Konferencja szkoleniowa dyrektorów, kierowników placówek lecznictwa odwykowego województwa warmińsko-mazurskiego dotycząca wyzwań współczesnych podejść psychoterapeutycznych w lecznictwie uzależnień – dialog motywujący	40

Źródło: Sprawozdania końcowe z wykonania zadania publicznego przez Szpital Psychiatryczny SPZOZ w Węgorzewie (WOTUW Giżycko) w latach 2016-2018.

4. Dofinansowano superwizje pracy terapeutów uzależnień, m.in. poprzez dofinansowanie działalności szkoleniowej placówek leczenia uzależnień (Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych DOREN).

Zgodnie z wymaganiami tzw. „koszyka świadczeń gwarantowanych”, Narodowy Fundusz Zdrowia kontraktuje placówki poddające się co roku od 8 do 10 godzinnej superwizji. W związku z tym dbanie o monitorowanie pracy terapeutów oraz programów terapeutycznych placówek jest kluczowym czynnikiem w zapewnieniu wysokiej jakości usług świadczonych pacjentom potrzebującym wsparcia i pomocy.

W celu utrzymania tych usług na wysokim poziomie Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia z Giżycka co roku przeprowadza superwizje programów terapeutycznych i pracy członków zespołu interdyscyplinarnego w placówkach leczenia odwykowego.

Tabela 4. Superwizje programów terapeutycznych i pracy członków zespołu interdyscyplinarnego w placówkach leczenia odwykowego, realizowane w latach 2016-2018

Rok	Liczba placówek, w których przeprowadzono superwizje
2016	17
2017	17
2018	18

Źródło: Sprawozdania końcowe z wykonania zadania publicznego przez Szpitalowi Psychiatrycznemu SPZOZ w Węgorzewie (WOTUW Giżycko) w latach 2016-2018.

Zaznaczyć należy, że systematyczny udział w szkoleniach umożliwia zdobywanie oraz uzupełnianie aktualnej wiedzy, poprzez uczenie się nowych lub doskonalenie wcześniej nabytych umiejętności terapeutycznych, poznawanie nowych metod i technik. Wpływa to znacznie na wzrost jakości udzielanych usług terapeutycznych.

Wskaźniki osiągnięte w ramach Celu 2:

WSKAŹNIK	ROK		
	2016	2017	2018
liczba szkoleń rozwijających umiejętności zawodowe pracowników pomocy społecznej, policji, straży miejskiej, służby zdrowia, sądów, prokuratury i innych grup zawodowych w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych	5	5	4
liczba uczestników szkoleń	222	195	160*

* uczestnicy szkoleniowej narady pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, wojewódzkiej konferencji szkoleniowej na temat Strategii Rozwiązywania Problemu Uzależnień oraz uczestnicy szkoleń indywidualnych i grupowych organizowanych przez WOTUW Giżycko.

Cel 3. Profilaktyka.

W ramach tego priorytetu podejmowano określone działania:

1. *Wspierano programy profilaktyczne na wszystkich poziomach edukacji i profilaktyki (uniwersalnej, selektywnej, wskazującej), w tym programy rekomendowane w ramach systemu rekomendacji.*

Znaczącą rolę w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień odgrywają specjalistyczne organizacje pozarządowe działające w zakresie przeciwdziałania narkomanii. Organizacje te, realizując swoje zadania statutowe, składają wnioski o dofinansowanie projektów do wielu jednostek, pozyskując przy tym fundusze z różnych źródeł. Dzięki temu coraz więcej programów skierowanych do osób uwikłanych w uzależnienia oraz ich rodzin jest realizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Każdego roku, w budżecie województwa, zabezpieczane były środki finansowe przewidziane na dofinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Tabela 5. Współpraca z sektorem pozarządowym

Rok	Wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu województwa w formie dotacji organizacjom	Liczba dotowanych organizacji pozarządowych	Szacunkowa liczba odbiorców
2016	60 000 zł	7	1 362
2017	60 000 zł	6	1 950
2018	60 000 zł	5	1 060

Źródło: Opracowania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

W ramach otwartego konkursu ofert, co roku do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wpływają projekty z zakresu przeciwdziałania narkomanii, z czego najwyższej oceniane przez komisję konkursową otrzymują dofinansowanie ze środków zaplanowanych na realizację zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Poniżej przedstawiono opis projektów dofinansowanych w ramach otwartego konkursu ofert w 2018 roku:

- Stowarzyszenie MONAR, Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie – „Program wczesnej interwencji FRED Goes NET – profilaktyka selektywna nakierowana na dzieci i młodzież z grup podwyższonego ryzyka. Nie jesteś sam”.
Cel zadania: zwiększenie świadomości na temat substancji psychoaktywnych, spędzania czasu wolnego bez używek, zdrowego stylu życia.
W ramach zadania zrealizowano: 12 grup warsztatów wczesnej interwencji, rozmowy motywujące do zmian.
Wysokość dotacji: 14 380 zł.
Liczba odbiorców zadania: 150 osób.

- Stowarzyszenie MONAR, Ośrodek Leczenia, Rehabilitacji Uzależnień w Gaudynkach – „Droga do samego siebie”.

Cel zadania: Rozwój osobowości uczestników projektu poprzez konfrontację z ukrytymi lub zablokowanymi pokładami emocji podczas realizacji innowacyjnego programu arteterapeutycznego.

W ramach zadania zrealizowano: warsztaty teatralne i spotkania warsztatowe, głównie dla pacjentów ośrodka.

Wysokość dotacji: 6 650 zł.

Liczba odbiorców zadania: 20 osób.
- Stowarzyszenie „ALTERNATYWA” z Ełku – „Ambasadorowie marzeń”.

Cel zadania: budowanie w dzieciach, młodzieży i wśród dorosłych postawy zwycięzcy, która pokazała, że bez względu na to, kim się jest i skąd się pochodzi, można spełniać marzenia i osiągać cele.

W ramach zadania zrealizowano: spotkania profilaktyczne o charakterze motywującym, obóz survivalowy dla Ambasadorów Niemożliwego (wolontariuszy, młodych liderów) oraz streetworkerów.

Wysokość dotacji: 10 850 zł.

Liczba odbiorców zadania: 800 osób.
- Fundacja Alternatywnej Edukacji „ALE” ze Zyzdrojowego Piecka – „Z-NOWU-NA-NOWO – program profilaktyczny wobec problemu używania narkotyków i środków zastępczych wśród młodzieży”.

Cel zadania: podniesienie świadomości, kompetencji i gotowości do zaangażowania się w prorozwojowe działania alternatywne, mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub zaprzestanie podejmowania zachowań ryzykownych.

W ramach zadania zrealizowano: program i widowisko profilaktyczne oraz film dokumentujący to wydarzenie, a także spotkania dyskusyjno-warsztatowe o charakterze edukacyjnym.

Wysokość dotacji: 19 880 zł.

Liczba odbiorców zadania: 40 osób.
- Stowarzyszenie „Szansa na Rozwój” z Elbląga – „Miękkie narkotyki to twarde zagrożenie – konferencja upowszechniająca nowoczesne programy terapeutyczne dla osób zagrożonych i uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin, w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim”.

Wysokość dotacji: 8 240 zł.

Liczba odbiorców zadania: 50 osób.

W działania profilaktyczne od lat włącza się również Policja, która koncentruje się nie tylko na działaniach informacyjno-edukacyjnych, ale także na podniesieniu świadomości prawnej zarówno dorosłych jak i dzieci i młodzieży. Temu celowi służą założenia „Koncepcji działań Policji w zakresie profilaktyki społecznej na lata 2015-2018”, w której ustalono m.in. priorytety działań, gdzie na pierwszym miejscu postawiono narkotyki i nowe substancje psychoaktywne.

Projekt edukacyjno-profilaktyczny „Uczyć, informować, zapobiegać. Otwarte szkoły – otwarte jednostki Policji” to przedsięwzięcie, w ramach którego organizowane są szkolenia dla nauczycieli z terenu województwa.

Do współpracy zaproszono przedstawicieli: Kuratorium Oświaty w Olsztynie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Sądu Rejonowego w Olsztynie, Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR w Olsztynie oraz Ośrodka Leczenia Uzależnień „DOM-Rehab” w Pustnikach.

Zakres tematyczny panelu szkoleniowego:

- zasady i podstawy prawne współdziałania szkół z sądami rodzinnymi w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich;
- zadania szkoły w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom uzależnieniami;
- narkotyki – co warto wiedzieć? Gdzie szukać pomocy?
- problem używania środków psychoaktywnych przez młodzież w świetle statystyk policyjnych.

Jak wynika z corocznych sprawozdań z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii - w większości jednostek funkcjonariusze organizowali i prowadzili programy i spotkania informacyjno-edukacyjne.

Oto niektóre z tych przedsięwzięć, zrealizowane w 2018 roku:

1. Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Elblągu przy współpracy z Dyrektorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Elblągu, kontynuowali działania informacyjno-edukacyjne „DOPALACZE OFERTA ŚMIERCI”. Celem głównym tego przedsięwzięcia jest zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej, w szczególności dzieci i młodzieży oraz rodziców i nauczycieli w zakresie zagrożeń związanych z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych oraz zakresem odpowiedzialności prawnej i karnej wynikającej z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W roku 2018 przeprowadzono 58 spotkań, w których uczestniczyły 1882 osoby.

2. Policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Gołdapi zainicjowali szkolenia w ramach projektu „ON, TY i JA – RAZEM NA SZLAKU BEZPIECZEŃSTWA GOŁDAPSKIEGO POWIATU”, „Oddziaływać skutecznie”. W trakcie szkolenia uczestnicy zapoznali się z kryteriami pozwalającymi zdiagnozować uzależnienia i ich fazy. Omówiono najbardziej popularne substancje psychotropowe, indywidualne i środowiskowe czynniki uzależnienia, formy pomocy uzależnionym, zarówno ambulatoryjne jak i stacjonarne, a także rolę dorosłych w profilaktyce uzależnień. Szkolenie poprowadził terapeuta uzależnień ze Stowarzyszenia MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie.
3. Policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie spotykali się z rodzicami podczas wywiadówek szkolnych w ramach projektu „Narkotyki - na pewno nie moje dziecko”.

W trakcie spotkań funkcjonariusze omówili zasady odpowiedzialności karnej

młodzieży w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Policjanci informowali o konsekwencjach, przyczynach oraz sposobach zapobiegania czynom karalnym. Podkreślali przy tym ogromną rolę i znaczenie rodziców oraz opiekunów młodzieży w prawidłowym sprawowaniu funkcji wychowawczych.

Podczas szkoleń, porad, konferencji organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz podczas spotkań zespołów roboczych, zapraszani prelegenci i goście (głównie profilaktycy uzależnień) podkreślają wagę realizacji programów rekomendowanych, które dzięki ewaluacji i specjalistycznym szkoleniom dla realizatorów przynoszą wymierne rezultaty w profilaktyce uzależnień.

W ankiecie dodatkowej do sprawozdań z realizacji w gminach Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii zawarto pytanie o realizowane w poszczególnych gminach programy rekomendowane, umieszczone w bazie programów na stronie internetowej: **www.programyrekomendowane.pl**. Dane te pozwalają zidentyfikować najbardziej i najmniej aktywne gminy w tym zakresie oraz kierować w szczególności do nich działania mające na celu zachęcić realizatorów to wybierania właśnie programów umieszczonych w systemie rekomendacji.

Wskaźnik dotyczący liczby gmin w województwie, które w danym roku realizowały co najmniej 1 program rekomendowany znajduje się w sprawozdaniu PARPA-G1 – sprawozdanie za rok 2018 opublikowane zostanie jesienią 2019 roku.

Tabela 6. Liczba gmin, w których realizowano rekomendowane programy profilaktyczne w latach 2016-2018

Rok	Liczba gmin, w których realizowano programy rekomendowane	Liczba uczniów biorących udział w tych programach
2016	43	10 618
2017	45	9 691
2018	43	*dane w opracowaniu PARPA

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.

Z ankiet dodatkowych dołączonych do kwestionariusza sprawozdania dotyczącego realizacji w gminach w 2018 roku Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim najczęściej realizowanymi przez gminy programami rekomendowanymi były:

1. Przyjaciele Zippiego – program z zakresu promocji zdrowia;
2. Unplugged – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
3. Program Domowych Detektywów – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej.

Realizatorzy programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim dużo rzadziej korzystają z programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej. W 2018 roku jedynie 21% gmin finansowało realizację programów kierowanych do grup wysokiego ryzyka – były to programy autorskie, nie realizowano żadnego programu

profilaktycznego znajdującego się w bazie systemu rekomendacji w działach „profilaktyka selektywna” oraz „profilaktyka wskazująca”.

2. *Inspirowano i rozwijano ofertę pozaszkolnych zajęć dla dzieci i młodzieży, m.in. poprzez promowanie dobrych praktyk.*

W celu dogłębnej analizy oferowanych w gminach programów profilaktycznych, zajęć oraz innych form pomocy dzieciom i rodzinom, w ankiecie dodatkowej do sprawozdań z realizacji w gminach Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii zawarto również pytania dotyczące działalności świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych, realizowanych szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych oraz funkcjonujących Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej. Dane za rok 2018 uzyskano od 108 gmin.

Tabela 7. Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne

Rok	Liczba jednostek	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
		Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2016	116	52 467	2 962	5 992
2017	116	55 810	2 220	8 034
2018	108	68 245	3 951	17 558

Źródło: Dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.

Zarówno liczba uczniów, jak i nauczycieli oraz rodziców uczestniczących w realizacji szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych, wzrosła w 2018 roku w stosunku do roku 2017, co wynika z powyższego zestawienia. Sprzyja temu coraz większa świadomość instytucji i organizacji dotycząca wartości działań profilaktycznych. Powinno się kłaść większy nacisk na ich realizację, ponieważ profilaktyka, zainteresowanie się problemem dziecka (przez rodziców oraz środowiska wychowawcze, takie jak szkoła) oraz szersze reagowanie na pojawiające się problemy to najistotniejsze aspekty w walce z patologiami społecznymi, w tym uzależnieniami od substancji psychoaktywnych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom szkół w podnoszeniu kwalifikacji nauczycieli i pedagogów z zakresu realizacji programów profilaktycznych, Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN przy współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Elblągu, realizowało w 2018 roku kampanię informacyjno-edukacyjną „Przeciwdziałanie zjawisku narkomanii w Elblągu”. Jest to program adresowany do nauczycieli i innych pracowników szkół, mający na celu uświadamianie uwarunkowań zażywania narkotyków, skutków medycznych i społecznych związanych z ich zażywaniem, potrzeb działań profilaktycznych oraz identyfikowanie zagrożeń wynikających z niewłaściwych zachowań dzieci i młodzieży. Cel realizowano poprzez spotkania z radami pedagogicznymi, podczas których emitowano film „Narkotyki czy życie?” nagrany we współpracy z elbląską telewizją TRUSO TV oraz omawiano tematy w nim poruszone. W filmie zaprezentowano uzależnienie (nie tylko od narkotyków) w oczach różnych

uczestników – podopiecznych KARAN w Elblągu, terapeuty uzależnień, ratownika medycznego, lekarza toksykologa, osoby współuzależnionej oraz uczniów gimnazjum elbląskiego (laureatek przeglądu małych form teatralnych dla gimnazjum, który odbył się w 2018 roku w Elblągu – zaprezentowano fragmenty sztuki teatralnej). Film znajduje się na stronie internetowej: www.truso.tv - w wyszukiwarce należy wpisać hasło „narkotyki czy życie”.

3. Inicjowano działania i współpracę na rzecz efektywnego wykorzystania środków gminnych na rzecz przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży.

Jak wynika z corocznie zbieranych informacji, od lat wszystkie gminy posiadają gminny program przeciwdziałania narkomanii: odrębny bądź stanowiący część programu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Mimo realizacji programów, wciąż niepokoi fakt, że brak jest efektów prowadzenia tych działań, przy stale narastającym problemie narkomanii.

Odpowiadając na potrzeby gmin, wynikające ze wspólnych ustaleń podczas cyklicznych narad pełnomocników, w 2018 roku rozpoczęto prace mające na celu utworzenie platformy współpracy - ustalono, że zespół ten będzie działał pod nazwą: konwent pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Jego zadaniem będzie wypracowywanie wspólnych stanowisk samorządów lokalnych dotyczących sposobu wykonywania zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz związaną z nimi przemocą w rodzinie, realizowanych przez województwo i gminy oraz wyrażanie wspólnych stanowisk w sprawach dotyczących realizacji zadań ustawowych.

Celem spotkań będzie również omawianie tematu wykorzystywania przez gminy środków własnych, środków z budżetu samorządu województwa oraz środków unijnych. Należy wśród samorządów lokalnych rozpropagować ideę projektów realizowanych z funduszy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Należy również skupić się na regionalnych partnerach, którzy w procesie realizacji projektów mogliby przejąć mnóstwo zadań w nich zaplanowanych.

4. Inicjowano działalność profilaktyczno-wychowawczą placówek pomocy dzieciom w formie specjalistycznej, m.in. poprzez promocję dobrych praktyk, takich jak: placówki pomocy dzieciom w formie specjalistycznej z programem socjoterapeutycznym oraz z programem opiekuńczo-wychowawczym, kluby młodzieżowe, realizujące efektywne i skuteczne programy.

Samorząd od szeregu lat wspierał finansowo i merytorycznie działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą, m.in. w świetlicach środowiskowych.

Tabela 8. Liczba świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo – wychowawczych w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	
	Liczba jednostek	Liczba uczestników	Liczba jednostek	Liczba uczestników
2016	59	1 624	183	5 675
2017	53	1 773	172	5 060
2018	50	1 475	150	3 801

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.

Systematycznie zmniejszająca się liczba świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych jest zjawiskiem niepokojącym. W 2017 roku liczba uczestników zajęć w świetlicach spadła w stosunku do roku 2016 – w 2018 roku również odnotowano spadek.

Liczba świetlic powinna wzrastać, bądź pozostawać na zbliżonym poziomie, ponieważ funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych jest niezbędne, a działania przez nie prowadzone są istotne w walce z problemami dzieci i młodzieży.

Obserwuje się brak stabilności i funkcjonalności tego typu placówek. Nowelizacja w 2014 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła zmiany w organizacji świetlic, niejako zrównując je z placówkami oświatowymi. Oznacza to, że aby otrzymać zezwolenie na prowadzenie placówki, trzeba spełnić restrykcyjne wymogi budowlane oraz standardy sanitarne i dotyczące bezpieczeństwa pożarowego – wiele placówek prowadzonych w formie świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych powstała w lokalach, które nie są w stanie sprostać warunkom niezbędnym do otrzymania pozytywnej opinii straży pożarnej i inspekcji sanitarnej (np. w piwnicach czy suterrenach).

5. Wspierano programy profilaktyki selektywnej w miejscach o zwiększonym narażeniu na kontakt z narkotykami (kluby, dyskoteki, imprezy masowe), m.in. poprzez włączanie się w kampanie i akcje, dofinansowanie organizacji pozarządowych realizujących tego typu działalność.

W ramach otwartego konkursu ofert co roku dofinansowuje się projekty organizacji pozarządowych z zakresu profilaktyki selektywnej. Realizowane w województwie programy przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Programy z zakresu profilaktyki selektywnej dofinansowane w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych w latach 2016-2018, realizowane w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Organizacja	Nazwa zadania	Zrealizowane działania	Charakterystyka odbiorców	Liczba odbiorców
2016	Human LEX Instytut	Streetworking skierowany do dzieci i młodzieży elementem profilaktyki systemowej w miastach Ełk, Giżycko, Olecko	Zajęcia edukacyjno-wychowawcze, praca streetworkerów, obozy terapeutyczne, superwizje	Dzieci i młodzież w środowiskach zagrożonych demoralizacją i uzależnieniem	52 osoby
2017	Stowarzyszenie MONAR, Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie	Naprzeciw dzieciom i młodzieży zagrożonej uzależnieniem i używającej narkotyków	Zajęcia informacyjno-edukacyjne z rodzinami osób używających narkotyków, poradnictwo rodzinne, interwencje kryzysowe	Dzieci i młodzież zagrożona uzależnieniem i używająca narkotyków	70 osób
	Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN w Elblągu	Realizacja programów profilaktycznych z zakresu profilaktyki selektywnej nakierowanej na dzieci i młodzież z grup podwyższonego ryzyka	Warsztaty z zakresu profilaktyki selektywnej, zajęcia w Klubie Fair Play, poradnictwo rodzinne i pedagogiczne	Dzieci i młodzież ze szkół z Elbląga i Fromborka	30 osób
	Human Lex INSTYTUT	Juchy Soundsystem 2017 – Zażydam Tylko Dźwięków	Festiwal profilaktyczny Juchy Soundsystem 2017 – reggae bez marihuany, debaty i panele profilaktyczne	Młodzież narażona na zachowania ryzykowne związane z narkotykami	700 osób
2018	Stowarzyszenie MONAR, Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Olsztynie	Program wczesnej interwencji FRED Goes NET – Profilaktyka selektywna nakierowana na dzieci i młodzież z grup podwyższonego ryzyka. Nie jesteś sam	12 grup warsztatów wczesnej interwencji, 120 godzin rozmów motywujących	Osoby używające narkotyków lub „dopalaczy”, które zostały zidentyfikowane przez szkołę, policję lub sąd	150 osób
	Fundacja Alternatywnej Edukacji „ALE”	Z-NOWU-NA-NOWO – program profilaktyczny wobec problemu używania narkotyków i środków zastępczych wśród młodzieży	Widowisko profilaktyczne, film dokumentujący widowisko, 6 spotkań dyskusyjno-warsztatowych o charakterze edukacyjnym w mławowskich szkołach, debata społeczna z zakresu profilaktyki selektywnej wobec zachowań ryzykownych	Uczniowie mławowskich szkół	40 osób

Źródło: Dane ze sprawozdań dotowanych organizacji pozarządowych w latach 2016-2018.

6. *Upowszechniano programy, obozy profilaktyczne oraz inne programy, skierowane do dzieci i młodzieży z grup ryzyka: ze środowisk marginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym oraz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. poprzez rekomendacje projektów oraz wskazywanie źródeł finansowania.*

W 2018 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych dofinansował zadanie realizowane przez Stowarzyszenie „ALTERNATYWA” pn.: „Ambasadorowie marzeń”.

Celem projektu było budowanie w dzieciach, młodzieży i dorosłych postawy zwycięzcy, która uświadamia, że bez względu na to kim się jest i skąd się pochodzi, można spełniać swoje marzenia, osiągnąć cele w życiu i czerpać radość z pracy na rzecz drugiego człowieka.

W ramach zadania zrealizowano m.in. spotkania profilaktyczne o charakterze motywującym w szkołach, na różnego rodzaju eventach, festynach i koncertach, a także obóz survivalowy dla: wolontariuszy – młodych liderów – tzw. Ambasadorów Niemożliwego, podopiecznych streetworkerów, osób pracujących przy spotkaniach profilaktycznych o charakterze motywującym oraz uczestników spotkań, którzy włączyli się w propagowanie idei Ambasadorów Niemożliwego.

Z programu skorzystało 800 osób.

Organizacje pozarządowe bardzo często realizują tego typu projekty korzystając ze środków publicznych. Poza organizacjami również samorządy lokalne powinny włączać się w realizowanie programów profilaktycznych skierowanych do grup podwyższonego ryzyka i organizować kampanie/obozы przeznaczone dla dużej grupy osób ze środowisk lokalnych zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym.

Celem podniesienia wiedzy samorządów gminnych na temat potrzeb lokalnych i możliwości ich zaspokajania, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co roku wydaje publikację: „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych”. Realizatorzy programów znajdą w niej również szczegółowe opisy programów rekomendowanych, również z zakresu przeciwdziałania narkomanii, a także informacje niezbędne do realizacji gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom.

Rekomendacje PARPA są co roku przesyłane drogą elektroniczną do gmin, ze wskazaniem na pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Aktualne rekomendacje znajdują się w bazie na stronie internetowej: **www.parpa.pl** w zakładce Informacje dla gmin, rekomendacje oraz zostały upowszechnione na stronie internetowej: **www.warmia.mazury.pl** w zakładce Polityka społeczna, Przemoc i uzależnienia, Raporty przemoc i uzależnienia.

Wskaźniki osiągnięte w ramach Celu 3:

WSKAŹNIK	ROK		
	2016	2017	2018
Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia realizacji zadań z zakresu profilaktyki uniwersalnej (organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego)	2	2	1
Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia realizacji zadań z zakresu profilaktyki selektywnej (organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego)	1	3	2
Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia realizacji zadań z zakresu profilaktyki wskazującej (organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego)	3	1	1
Liczba dzieci uczestniczących w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych	52 467	55 810	59 315
Liczba rodziców i nauczycieli biorących udział w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych	15 233	16 410	15 051
Wysokość wydatków ponoszonych na profilaktykę narkomanii przez samorzady gminne i powiatowe	3 191 571 zł	4 054 321 zł	*dane w opracowaniu PARPA
Liczba realizowanych w województwie warmińsko-mazurskim rekomendowanych programów (rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, udostępnionych na stronie internetowej www.programyrekomendowane.pl), obozów profilaktycznych	43*	45*	43* 25 programów

* liczba gmin, w których realizowane były programy rekomendowane

Cel 4. Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna.

W ramach tego priorytetu podejmowano określone działania:

1. Wspierano placówki ambulatoryjne.

Udzielanie świadczeń zdrowotnych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, zorganizowane jest w oparciu o sieć placówek ambulatoryjnych i stacjonarnych, posiadających status publicznych lub niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Sieć tworzą przede wszystkim specjalistyczne placówki leczenia ambulatoryjnego i stacjonarnego oraz nieliczne inne formy opieki pośredniej, takie jak: oddziały dzienne oraz programy post-rehabilitacyjne. Odrębne miejsce, najczęściej powiązane z opieką ambulatoryjną, zajmują programy terapii zastępczej (substytucyjne).

Na podstawie informacji uzyskanych z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, zajmującego się statystyką medyczną w województwie warmińsko-mazurskim oraz Narodowego Funduszu Zdrowia, określić można liczbę osób, które w związku z problemami spowodowanymi zażywaniem substancji psychoaktywnych, poddają się leczeniu.

Tabela 10. Opieka stacjonarna w zakresie leczenia odwykowego i uzależnień w latach 2016-2018

Wyszczególnienie placówka	Rodzaj placówki	Liczba łóżek*	Liczba leczonych		
			2016	2017	2018
Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie	Oddział/ośrodek leczenia zespołów abstynencyjnych	12	144	175	90
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN "DOM ZACHEUSZA" w Elblągu	ośrodek leczenia uzależnień dla dzieci i młodzieży	28	48	42	50
Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych "Doren" im. B. Trusiewicza SPZOZ w Różewcu	ośrodek rehabilitacyjny dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	45	155	144	138
NZOZ Stowarzyszenia Monar Ośrodek Rehabilitacji Uzależnień w Gaudynkach	ośrodek rehabilitacyjny dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	35	95	96	90

* W roku bieżącym

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia oraz Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Zmiany w liczbie leczonych w poszczególnych latach, wynikające z powyższego zestawienia, mogą świadczyć o rotacji pacjentów, gdyż nie każdy trafiający do ośrodka kończy program terapeutyczny.

Uzupełnieniem świadczeń stacjonarnych placówek są świadczenia ambulatoryjne w zakresie leczenia uzależnień. Poradnia ambulatoryjna, w zależności od stopnia zaawansowania choroby, oferuje pomoc dla uzależnionych od narkotyków, a także członków ich rodzin. W poradni można się też spodziewać opieki psychiatrycznej, badań psychologicznych, poradnictwa, psychoterapii.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje 11 stacjonarnych ośrodków leczenia odwykowego i uzależnień, poza tym uzależnieni od narkotyków zgłaszają się też do poradni leczenia uzależnień od alkoholu (24 w województwie).

Tabela 11. Opieka w poradniach profilaktyki i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba porad w poradni profilaktyki i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych	2 520	18 073*	Dane w opracowaniu UW
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	2 124	17 206*	Dane w opracowaniu UW
Liczba osób uczestniczących w psychoterapiach indywidualnych	479	452	448
Liczba osób uczestniczących w psychoterapiach grupowych	113	81	36
Wizyty w środowisku chorego (dom, szkoła, porady telefoniczne)	350	455	Dane w opracowaniu UW
Skierowania do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	50	39	Dane w opracowaniu UW

* w 2017 roku zmieniła się sprawozdawczość dot. liczby porad w poradniach (zestawiono wszystkie poradnie, nie tylko określone mianem poradni profilaktyki i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych) oraz wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień (otrzymano dane dotyczące udzielonych porad, zamiast liczby wizyt).

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia oraz Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Jak wskazuje powyższe zestawienie, stale zmienia się struktura osób korzystających z poszczególnych usług terapeutycznych i innych w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Coraz mniej popularną formą wsparcia są psychoterapie indywidualne i grupowe, gdzie w każdym roku odnotowano spadek uczestników.

Na system pomocy terapeutycznej w zakresie problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim największy wpływ miała aktywna działalność niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, w tym prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Obecnie terapię prowadzić mogą wyłącznie zarejestrowane zakłady opieki zdrowotnej – poradnie, ośrodki, oddziały terapii uzależnienia od alkoholu, narkotyków i współuzależnienia.

2. *Rozwijano i modernizowano bazę materialną zakładów, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub używających ich w sposób szkodliwy, m.in. poprzez dotowanie placówek leczenia uzależnień.*

W budżecie Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku zabezpiecza się środki finansowe na rozwój bazy leczenia odwykowego, który zapewni świadczenie usług na najwyższym poziomie.

Tabela 12. Modernizacja i doposażenie ośrodków leczenia odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2016-2018.

Rok	Placówka	Dofinansowano	Wysokość dofinansowania
2016	Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych „Doren” im. Bertę Trusiewicz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Różewcu	Modernizacja budynku mieszkalnego pacjentów - modernizacja poddasza w Ośrodku	150 000 zł
	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie	Zadania inwestycyjne oraz wyposażenie Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu	82 181 zł
2017	Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych „Doren” im. Bertę Trusiewicz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Różewcu	Doposażenie ośrodka oraz szkolenie personelu zatrudnionego w ośrodkach leczenia uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim	70 000 zł
	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie	Zadania inwestycyjne oraz wyposażenie Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu	130 800 zł
	Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie	Uruchomienie windy w budynku Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku	300 000 zł
	Samodzielny Publiczny Szpital Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej we Fromborku	Zakup łóżek z materacami i pokrowcami	45 000 zł
2018	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie	zakup łóżek szpitalnych do Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Pododdziału Leczenie Zespołów Abstynenckich po Substancjach Psychoaktywnych	14 000 zł
	Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie	Rozbudowa i przebudowa budynku Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku, w tym budowa dźwigu dla pacjentów	200 000 zł

Źródło: Dane ze sprawozdań dofinansowanych jednostek za lata 2016-2018.

W latach 2016-2018 Samorząd Województwa przeznaczył na modernizację placówek lecznictwa odwykowego i uzależnień łączną kwotę w wysokości 991 981 zł.

3. *Inicjowano i wspierano programy profilaktyki HIV, HBV, HCV i innych zakażeń i chorób współwystępujących z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych wśród osób uzależnionych.*

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku dofinansowuje projekty i programy z zakresu zdrowia publicznego, obejmującego tematykę profilaktyki HIV i AIDS.

W tabeli poniżej przedstawiono przykładowe zadania realizowane w województwie w latach 2016-2018.

Tabela 13. Zadania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizowane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2016-2018

Rok	Organizacja	Nazwa zadania	Zrealizowane działania	Liczba odbiorców
2016	Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Higieny i Zdrowia Publicznego	VII Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa zdrowie publiczne i współpraca transgraniczna w zapobieganiu chorobom zakaźnym - zadanie kontynuowano w latach 2017-2018	Zorganizowanie konferencji i wymiana informacji dotyczących istniejących i przyszłych zagrożeń w zakresie chorób zakaźnych, w tym HIV i AIDS	200 osób
	Mazurska Fundacja Młodzieży Niepełnosprawnej „Marzenia”	Wróc bez HIV	podejmowanie działań edukacyjnych i profilaktycznych dotyczących m.in. zakażeń wirusem HIV (również z powodu iniekcyjnego używania narkotyków) na koncertach, festiwalach oraz w klubach nocnych i dyskotekach	10 000 osób
2017	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich im. Maksymiliana Marii Kolbego w Piszcu	Młodość, bezpieczeństwo kontra HIV/AIDS	Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości na temat chorób takich jak HIV i AIDS wśród uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w powiecie piskim poprzez organizację prelekcji, wykładów i konkursów wiedzy	180 osób
2018	Warmińsko-Mazurski Oddział Okręgowy Polski Czerwony Krzyż w Olsztynie	Program edukacji dzieci i młodzieży w dziedzinie promocji i profilaktyki zdrowia w życiu codziennym	Zorganizowanie i przeprowadzenie Olimpiady Promocji Zdrowego Stylu Życia, z uwzględnieniem zagadnień w zakresie HIV/AIDS	2 500 osób

Źródło: Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

W dniach 16-17 lipca 2018 roku Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii we współpracy z Fundacją Res Humanae zorganizowało II Międzynarodową Konferencję „Przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym”. Wśród uczestników byli przedstawiciele: instytucji ds. przeciwdziałania narkomanii z Litwy, Estonii, Węgier i Słowacji, jednostek lecznictwa odwykowego w Polsce, terapeuci, pracownicy socjalni, reprezentanci samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych - osoby, dla których problematyka narkotyków i narkomanii jest ważna i stanowi codzienne wyzwanie w pracy zawodowej lub społecznej. Jednym z bloków tematycznych były zagadnienia dotyczące: HIV i HCV – skala problemu oraz przeciwdziałanie w Polsce i w Europie.

Uczestnicy podnieśli swoje kwalifikacje z zakresu:

- Chorób zakaźnych wśród osób używających narkotyki i rozwiązań stosowanych w Europie;
- HIV i HCV w Polsce;
- Opieki HIV i HCV wśród iniekcyjnych użytkowników środków odurzających;
- Działalności Mobilnego Punktu Redukcji Szkód.

Uczestnicy poznali dobre praktyki z zakresu walki z HIV i HCV wypracowane przez specjalistów w Polsce i Europie.

4. *Wspierano aktywizację (w tym zawodową) osób szkodliwie używających środki odurzające, substancje psychotropowe, środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne oraz osób uzależnionych - podejmujących leczenie, m.in. poprzez upowszechnianie działalności podmiotów integracji społecznej (centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej).*

Podmiotami realizującymi szereg działań zapobiegającym wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, są centra i kluby integracji społecznej, gdzie osoby po skończonym programie odwykowym mogą uzyskać wsparcie w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej.

Dane na temat liczby centrów integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim oraz liczbę uczestników programów realizowanych w CIS przedstawia tabela poniżej.

Tabela 14. Liczba CIS oraz liczba uczestników w latach 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Liczba CIS	9	11	10*
Liczba uczestników	908	1 042	1 068

* od 2018 roku nie funkcjonuje CIS w Białej Piskiej – prowadzone przez Stowarzyszenie Akcja Katolicka - Parafialny Oddział Akcji Katolickiej parafii Św. Andrzeja Boboli

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Działalność CIS oparta jest na systemie dotacji ze środków publicznych, są one szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka, takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało dziesięć Centrów Integracji Społecznej:

1. CIS w Olsztynie - będący Samorządowym Zakładem Budżetowym miasta Olsztyn;
2. CIS w Ostródzie - prowadzony przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Wojewódzki w Olsztynie;
3. CIS w Braniewie - prowadzony przez Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie w Braniewie;
4. CIS w Ełku - prowadzony przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku;
5. CIS „ALTER CIS” w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie „Adelfi” w Ełku;
6. CIS w Elblągu – prowadzony przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Elblągu;
7. CIS w Elblągu - prowadzony przez Elbląską Radę Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych;
8. CIS w Giżycku - prowadzony przez Gminę Miejską Giżycko;
9. CIS w Piszcu – prowadzony przez Stowarzyszenie Kobieta na Plus;
10. CIS w Białej Piskiej – prowadzony przez Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL.

Tabela 15. Liczba KIS oraz liczba uczestników w latach 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Liczba KIS	33	42	47
Liczba osób korzystających ze wsparcia KIS	5 049	4 448	1 799*

* Dane z 37/47 zarejestrowanych KIS.

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Z danych uzyskanych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, iż w naszym regionie, na dzień 31 grudnia 2018 r., zarejestrowanych było 47 klubów integracji społecznej, działających zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym. Do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie wpłynęło 40 ankiet z działających KIS, z czego 37 dotyczyło KIS zarejestrowanych, natomiast 3 KIS nie były zarejestrowane.

Z uzyskanych danych wynika, że z roku na rok wzrasta liczba klubów integracji społecznej w województwie. Maleje jednak liczba osób korzystających z szeroko pojętego wsparcia KIS. Wpływ na to może mieć coraz większa liczba placówek i instytucji świadczących pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz spadek bezrobocia wynikający ze wzrostu liczby miejsc na rynku pracy.

Zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym uczestnikami zajęć w klubie integracji społecznej mogą być osoby, które są zagrożone wykluczeniem społecznym i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Wskaźniki osiągnięte w ramach Celu 4:

WSKAŹNIK	ROK		
	2016	2017	2018
Liczba nowopowstałych placówek leczenia uzależnień	0	0	0
Liczba zmodernizowanych placówek leczenia uzależnień	2	4	2
Liczba wspieranych programów postrehabilitacyjnych	3	1	0
Liczba osób objętych wsparciem w szkoleniach zawodowych z zakresu redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej	0	10	0
Liczba uczestników Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej	CIS - 908 KIS - 5 049	CIS – 1 042 KIS – 4 448	CIS - 1 068 KIS – 1 799*
Liczba miejsc/mieszkań readaptacyjnych	0	0	0

* Dane zebrane z 37/47 zarejestrowanych KIS

Cel 5. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i instytucjonalnych.

W ramach tego priorytetu podejmowano określone działania:

1. Uczestniczono w zbieraniu i analizie danych statystycznych dotyczących problemu narkotyków i narkomanii, w tym: zgłaszalności do leczenia oraz korzystania z innych rodzajów pomocy i wsparcia, zgonów związanych ze środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi, środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi, zakażenia HIV i HCV wśród osób używających narkotyków w iniekcji, ceny narkotyków, notowania przez Policję w związku z używaniem narkotyków.

Przewlekłe używanie narkotyków to uzależnienie, które jest bardzo trudne do wyleczenia. W większości przypadków niezbędne są środki farmakologiczne i pomoc placówek.

W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018 odnotowano spadek ogólnej liczby osób zgłaszających się z problemem narkotykowym w poradniach. Zaznaczyć należy przy tym, że spadek nastąpił prawie we wszystkich grupach wiekowych wśród osób leczonych w poradniach z powodu uzależnień narkotykowych (wzrost jedynie w grupie 65 lat i więcej). Znaczący odsetek stanowią osoby leczone po raz pierwszy – 62,2 % osób leczonych ogółem.

Tabela 16. Leczeni w poradniach profilaktyki i rehabilitacji osób uzależnionych od środków psychoaktywnych

Rok	Leczeni ogółem	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lata	65 lat i więcej	w tym Leczeni po raz pierwszy	Zobowiązani do leczenia
2016	989	175	296	503	15	608	103
2017	877	149	266	451	11	537	50
2018	844	135	246	450	13	525	*dane w opracowaniu UW

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia oraz Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Osoby uzależnione mogą zgłaszać się do ambulatoryjnych placówek leczenia uzależnień oraz do stacjonarnych ośrodków leczenia uzależnień.

Jak wynika z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, corocznie notuje się pewną liczbę rodzin (osób), które uzyskują wsparcie z pomocy społecznej z powodu narkomanii. W roku 2018 liczba rodzin ponownie zmalała - o 16 rodzin w porównaniu do roku ubiegłego, natomiast osób, korzystających ze wsparcia finansowego z pomocy społecznej było o 3 mniej.

Tabela 17. Wsparcie z pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2016 – 2018 w województwie warmińsko – mazurskim

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób
2016	273	378
2017	252	345
2018	236	342

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

Używanie narkotyków, szczególnie przez dzieci i młodzież, wciąż stanowi duży problem społeczny. O ile od kilku lat następuje spadek liczby ujawnionych nieletnich pod wpływem alkoholu, o tyle liczba nieletnich pod wpływem narkotyków z roku na rok wzrasta – zależności te ukazuje coroczne sprawozdanie z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej.

W tabeli 18 zaprezentowano dane pozyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji, pokazujące jak kształtowała się specyfika przestępstw narkotykowych (dane za 2018 rok zostaną przesłane po opracowaniu przez Wydział Kryminalny KWP Olsztyn):

Tabela 18. Szczegółowe dane dot. przestępstw narkotykowych w latach 2016 – 2018 roku

KWALIFIKACJA PRAWNA Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii	osoby podejrzane (2016)		osoby podejrzane (2017)		osoby podejrzane (2018)	
	Dorośli	osoby nieletnie	Dorośli	osoby nieletnie	Dorośli	osoby nieletnie
Art. 53 ust. 1 – „wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie”.	12	0	2	0	3	0
Art. 55 ust. 1 i ust 2 – „dokonywanie przewozu, wywozu”	10	0	1	0	1	0
Art. 55 ust. 3 – „dokonywanie przewozu, wywozu” – znaczna ilość	2	0	1	0	1	0
Art. 56 ust. 1 i ust. 2 – „wprowadzanie do obrotu”.	6	0	3	1	0	0
Art. 56 ust. 3 – „wprowadzanie do obrotu” – znaczna ilość	10	0	14	0	14	0
Art. 58 – „udzielanie innej osobie”.	21	1	13	0	16	3
Art. 58 – „udzielanie małoletniemu”	6	6	2	6	7	2
Art. 59 ust. 1 – „udzielanie innej osobie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”.	46	5	41	2	41	2
Art. 59 ust. 2 – „udzielanie małoletniemu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”.	4	3	13	1	10	2
Art. 62 ust. 1 i ust. 3 – „posiadanie”	537	24	561	25	670	37
Art. 62 ust. 2 – „posiadanie”–	32	0	44	0	37	0

znaczną ilość						
Art. 63 ust. 1 i ust. 3 – „uprawa maku”	56	2	50	1	7	0
Art. 64 – „zabranie w celu przywłaszczenia środków odurzających ...”	2	0	brak danych	brak danych	1	0
RAZEM	744	41	745	36	808	46

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, Sprawozdanie z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej w 2018 roku.

Dane wskazują, że liczba przestępstw narkotykowych w 2017 roku pozostała na podobnym poziomie jak w roku 2016, natomiast znacząco wzrosła w 2018 roku. Wpływ na to ma stosunkowo łatwy dostęp do nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych, dzięki czemu osoby je zażywające decydują się również na próbowanie innych narkotyków. Niepokojący jest fakt, że w 2018 roku znacząco wzrosła liczba osób notowanych za posiadanie narkotyków, w tym również nieletnich. Obrazuje to narastający problem związany z narkotykami nie tylko wśród młodzieży, do której głównie kierowane są działania profilaktyczne i edukacyjne, ale także wśród dorosłych.

Osoby nieletnie szczególnie narażone na zażywanie narkotyków to: dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, „dzieci ulicy”, niepełnoletnie osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania.

Udział nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw narkotykowych w województwie warmińsko-mazurskim przedstawiono w tabeli 19.

Tabela 19. Udział nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw narkotykowych w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2016 – 2018 r.

CZYNY NIELETNICH W OGÓLNEJ LICZBIE PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH z "Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii" w latach 2016 – 2018				
Rok	Ogółem stwierdzonych przestępstw narkotykowych	Czyny popełnione przez nieletnich	Osoby podejrzane	W tym osoby nieletnie
2016	1 301	67	785	42
2017	1 291	65	792	40
2018	1 267	54	800	48

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, Sprawozdania z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej w latach 2016-2018.

Dane statystyczne wskazują, że od 2016 roku w każdym roku zanotowano spadek liczby czynów (z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) popełnionych przez nieletnich - w roku 2018 liczba ta zmalała o 11 czynów w stosunku do roku 2017. Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw narkotykowych również malała w każdym roku – spadek w 2018 r. o 24 czyny w stosunku do roku 2017. Notuje się również większą z każdym rokiem liczbę nieletnich podejrzanych zatrzymanych do wyjaśnienia.

2. Uczestniczono w zbieraniu i analizie danych na poziomie wojewódzkim, dotyczących nowo pojawiających się trendów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz o przypadkach udzielania świadczeń zdrowotnych w następstwie ich użycia.

W ostatnich latach zaobserwowało się w Polsce nasilenie problemów z tytułu zażywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych. Są to substancje zarówno pochodzenia syntetycznego, jak i naturalnego, działające stymulująco bądź psychodelicznie czy halucynogennie. Substancjami, po które najczęściej sięgają osoby eksperymentujące bądź uzależnione od tych substancji, są syntetyczne kannabinoidy (o działaniu zbliżonym do marihuany i haszyszu) oraz pochodne katynonów (psychostymulanty o działaniu podobnym do kokainy i amfetaminy).

Jak w latach 2016-2018 kształtował się problem zażywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz związanych z nimi interwencji medycznych prezentują poniższe tabele, pozyskane od WSS-E w Olsztynie.

Tabela 20. Zgłoszone interwencje medyczne związane z NSP oraz ze środkami zastępczymi w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2016-2018

Rok	Ostróda	Elbląg	Olsztyn	Braniewo	Bartoszyce	Elk	Nidzica	Mrągowo	Ilawa	Szczytno	Nowe Miasto Lubawskie	Działdowo	Razem
2016	12	17	43	1	5	2	0	2	6	0	1	2	91
2017	8	31	30	4	8	2	0	0	8	0	0	0	91
2018	8	15	29	1	2	0	1	3	4	1	0	0	64
Suma	28	63	102	6	15	4	1	5	18	1	1	2	246

Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

Rok 2016 był rokiem przełomowym dla województwa warmińsko-mazurskiego, ponieważ działania na wielu szczeblach rozpoczęły walkę z problemem nowych substancji psychoaktywnych oraz środków zastępczych i spowodowały spadek liczby interwencji medycznych związanych z ich zażywaniem. W 2017 roku liczba interwencji ogółem pozostała na tym samym poziomie, natomiast duży wzrost w roku 2017 odnotowano w Elblągu, gdzie liczba interwencji medycznych związanych z zażyciem tych substancji wzrosła niemalże o 100%. Mogło być to spowodowane nowymi ścieżkami sprzedaży/zakupu nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych. W 2018 roku ogólna liczba interwencji medycznych związanych z zażyciem tych substancji zmalała o prawie 30% - obserwuje się pozytywne zmiany spowodowane walką z nowymi substancjami psychoaktywnymi i środkami zastępczymi, w którą angażują się nie tylko służby i samorządy, ale także media.

Tabela 21. Zgłoszone interwencje medyczne związane z NSP i środkami zastępczymi z podziałem na miesiąc

MIESIĄC	LICZBA INTERWENCJI MEDYCZNYCH		
	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Styczeń	0	11	4
Luty	3	8	7
Marzec	4	13	1
Kwiecień	6	9	6
Maj	11	10	5
Czerwiec	8	5	8
Lipiec	14	4	9
Sierpień	7	6	11
Wrzesień	4	8	6
Październik	10	4	2
Listopad	11	9	2
Grudzień	13	4	3
RAZEM	91	91	64
Średnia liczba interwencji/miesiąc	9 / miesiąc	8 / miesiąc	5 / miesiąc

Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

W latach 2016-2017 ogólna liczba interwencji medycznych związanych z zażyciem nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych pozostawała na tym samym poziomie, jednak kształtowała się zupełnie inaczej w podziale miesięcznym. W 2016 roku najwięcej interwencji podjęto w okresie od maja do sierpnia i od października do grudnia, natomiast w 2017 roku, w miesiącach od stycznia do kwietnia, liczba interwencji medycznych związanych z nowymi substancjami psychoaktywnymi i środkami zastępczymi była wyższa w stosunku do roku 2016. W pozostałych miesiącach (poza wrześniem) odnotowano spadek w każdym miesiącu. W 2018 roku najwięcej interwencji odnotowano w okresie wakacyjnym (od czerwca do sierpnia) – w tych miesiącach nastąpił wzrost w stosunku do roku ubiegłego, natomiast w pozostałych okresach odnotowano mniej interwencji niż w roku 2016.

Tabela 22. Zgłoszone przypadki interwencji medycznych związanych z NSP i środkami zastępczymi z podziałem na wiek osób hospitalizowanych

Przedziały wiekowe	2016 rok	2017 rok	2018 rok
≤12 lat	1	0	0
13-15 lat	11	11	6
16-18 lat	31	17	18
19-21 lat	12	19	11
22-24 lata	5	13	8
≥25 lat	31	31	20
nie podano	0	0	1
SUMA	91	91	64

Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

Jak wynika z powyższego zestawienia, w 2016 roku najwięcej osób hospitalizowanych po zażyciu nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych to pacjenci z przedziału wiekowego 16-18 lat oraz mający 25 lat lub więcej. To właśnie wobec pacjentów z grupy najstarszych osób sięgających po te substancje najczęściej podejmowano interwencje medyczne w latach 2017 i 2018. W tych latach nadal notuje się jednak wysoki odsetek hospitalizowanych w wieku od 16 do 21 lat.

Uzależnienie od narkotyków jest destrukcyjne nie tylko dla osoby je zażywającej, ale ma negatywny wpływ na bliskich. Wiele osób z rodzin uzależnionych zwraca się po pomoc do pracowników pomocy społecznej, korzysta z bezpłatnych, anonimowych porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w Olsztynie, uruchomionym w ramach pomocy informacyjno-terapeutycznej w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej oraz zasięga informacji u konsultantów całodobowej infolinii.

W punkcie informacyjno-konsultacyjnym dyżuruje psycholog-specjalista terapii uzależnień, który udziela kompleksowych informacji w sprawie nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych. Oferta punktu kierowana jest do:

- osób używających nowe substancje psychoaktywne oraz środki zastępcze;
- osób chcących zerwać z nałogiem oraz członków ich rodzin;
- wychowawców, opiekunów i innych osób.

3. Przeprowadzono badania ankietowe wśród młodzieży szkolnej w województwie warmińsko-mazurskim, zalecane co 4 lata zgodnie z metodologią wspieraną przez Europejskie Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii.

Na przełomie października i listopada 2017 roku, w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD), zrealizowano audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (najczęściej wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (najczęściej wiek: 17-18 lat) województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ulokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Badania zrealizowano w 47 klasach gimnazjalnych oraz w 54 klasach szkół ponadgimnazjalnych. W gimnazjach zebrano 958 ankiet, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 1069.

Podczas narady gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w maju 2018 roku realizator badania ESPAD zaprezentował uczestnikom analizę wyników wojewódzkich na tle kraju, skupiając się głównie na następujących zagadnieniach objętych badaniem:

1. Używanie innych niż alkohol substancji psychoaktywnych;
2. Problem „dopalaczy” (nowych substancji psychoaktywnych oraz środków zastępczych);
3. Oczekiwania wobec alkoholu i przetworów konopi;
4. Dostępność substancji psychoaktywnych;
5. Ryzyko związane z używaniem substancji psychoaktywnych w opiniach badanych;
6. Używanie substancji psychoaktywnych w otoczeniu badanych;
7. Rodzice a używanie substancji przez młodzież;
8. Nauczyciele i pedagodzy szkolni o profilaktyce.

Podczas wykładu przeanalizowano również wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonego badania, między innymi do realizacji gminnych programów leczenia uzależnień.

Wyniki badania w pełni potwierdzają potrzebę takich działań przewidzianych w gminnych programach, jak:

- wspieranie programów profilaktycznych w szkołach, w tym programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, zwłaszcza w zakresie profilaktyki wskazującej;
- szersze włączenie rodziców w profilaktykę;
- inicjowanie działań profilaktycznych w pozaszkolnych placówkach dla dzieci i młodzieży;
- wspieranie programów profilaktyki selektywnej w miejscach o zwiększonym narażeniu na kontakt z narkotykami (kluby, dyskoteki, imprezy masowe);
- objęcie opieką dzieci i młodzieży z grup ryzyka (środowiska zmarginalizowane społecznie, zagrożone demoralizacją i wykluczeniem społecznym);
- szkolenie kadr profilaktycznych.

Wszechstronny wachlarz działań, szeroki zakres partnerów oraz lokalny kontekst aktywności profilaktycznych przekonują, iż kompleksowe podejście do zapobiegania problemom używania substancji psychoaktywnych przez młodzież stanowi ważny paradygmat profilaktyki w samorządach lokalnych. Tworzy to podatny grunt dla zaszczepienia idei lokalnego środowiska profilaktycznego jako dominującej strategii reagowania na problem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież¹.

Szczegółowy raport z badania umieszczono na stronie internetowej: **www.warmia.mazury.pl** w zakładce Polityka społeczna, Przemoc i uzależnienia, Raporty przemoc i uzależnienia.

---

¹ J. Sierosławski, Pracownia Badań i Inicjatyw Społecznych, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie warmińsko-mazurskim w 2017 r.”, Warszawa 2017

4. *Realizowano coroczny monitoring w województwie warmińsko-mazurskim.*

Każdego roku w ramach współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii zbierane są od gmin sprawozdania z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii – sprawozdawczość realizowana jest na przygotowanym przez Biuro kwestionariuszu. Sprawozdania zbiorczo przekazywane są do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Od 2015 roku Biuro ds. Uzależnień Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej załącza do sprawozdania ankietę dodatkową, która pomaga zidentyfikować problemy występujące w gminach oraz promować „dobre praktyki” stosowane w samorządach lokalnych. Ankieta dodatkowa usprawnia również sprawozdawczość na poziomie wojewódzkim i jest częścią informacją uzupełnianą jesienią każdego roku sprawozdaniem PARPA-G1 publikowanym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Obecnie trwa zbieranie i analiza danych ze zbieranych ankiet dodatkowych.

Tabela 23. Liczba gmin, które przesyłały sprawozdanie z realizacji KPPN oraz ankietę dodatkową w latach 2016 – 2018.

województwo warmińsko-mazurskie	2016	2017	2018
Sprawozdanie z realizacji KPPN	113	114	109
Ankieta dodatkowa	109	108	108

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

W myśl zapisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, Uchwałą Nr 53/294/05/II Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 15 listopada 2005 r., powołany został na Ekspert Wojewódzki ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Ekspert Wojewódzki corocznie przygotowuje Raport w zakresie problemów narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim za rok poprzedni. Obejmuje on analizy związane między innymi: z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania narkomanii na poziomie województwa w ramach wojewódzkiego programu, z diagnozą zjawiska dotyczącą liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii, z epidemiologią dotyczącą problemów związanych z używaniem czy nadużywaniem narkotyków (liczba nowych zakażeń wirusem HIV, w tym wśród narkomanów), z naruszaniem przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii przez nieletnich w regionie. Raport ekspercki przedkładany jest do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Wskaźniki osiągnięte w ramach Celu 5:

WSKAŹNIK	ROK		
	2016	2017	2018
Liczba publikacji z wynikami badań epidemiologicznych oraz publikacji dotyczących nowo pojawiających się trendów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, opublikowanych m.in. przez SANEPID	1	2	1
Liczba przeprowadzonych badań ankietowych wśród młodzieży szkolnej, dotyczących środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz zachowań ryzykownych (w tym badanie ESPAD).	0	1	0

Wnioski i rekomendacje wynikające z realizacji w 2018 r. „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Uwagi
1.	Obecnie profilaktyka selektywna i wskazująca realizowana jest w gminach w stopniu minimalnym	Należy kontynuować upowszechnianie programów profilaktycznych nakierowanych na dzieci i młodzież o profilu selektywnym i wskazującym	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe	Dofinansowywać programy w ramach otwartego konkursu ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego	
2.	Poziom profilaktyki uniwersalnej, skierowanej do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, nadal jest niewystarczająca - w tym wieku dziecko nabywa najwięcej umiejętności psychospołecznych, a rodzice na tym etapie życia dziecka są najbardziej zaangażowani w aktywną pracę z nim.	Powinno się stworzyć kompleksowy program profilaktyczny zakładający pracę z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, przy współpracy i zaangażowaniu rodziców. Do tego celu powinien zostać powołany zespół specjalistów opracowujących program (profilaktycy, lekarze, pedagodzy, psycholodzy itp.), który powinien być nastawiony m.in. na: Uczenie rodziców jak doceniać i dowartościowywać dzieci, jak budować w dzieciach pozytywny obraz ich samych, uczenie dzieci akceptacji rówieśników oraz życia w społeczeństwie, uczenie wyrażania emocji, stawiania granic, asertywności.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Policja	Ująć zadanie w otwartym konkursie ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz wspierać projekty pozyskujące środki zewnętrzne – podczas realizacji przedsięwzięć profilaktycznych, kierowanych do dzieci i rodziców (m.in. podczas realizacji projektów), przeprowadzać rozmowy i ankiety, celem identyfikacji potrzeb profilaktycznych	
3.	Nauczyciele i wychowawcy nie czują się odpowiednio przygotowani do realizowania specjalistycznych programów profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych) oraz do rozwiązywania sytuacji nagłych, niespodziewanych,	Należy szkolić nauczycieli z zakresu realizowania specjalistycznych programów profilaktycznych, w tym programów rekomendowanych oraz rozpowszechniać stronę internetową www.programyrekomendowane.pl . Szkolenia dla nauczycieli powinny być cykliczne i obejmować studium trudnych	Samorząd Województwa, samorządy gminne, Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe, konwent pełnomocników i koordynatorów	Ująć temat szkoleń dla nauczycieli na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień oraz włączyć członków konwentu w rozpowszechnianie informacyjno-edukacyjnych stron internetowych dla nauczycieli i	

	związanych z zażyciem przez ucznia substancji psychoaktywnych (oddziałujących na ośrodkowy układ nerwowy, takich jak: środki odurzające, substancje psychotropowe, nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze, a także alkohol, nikotyna, kofeina itp.)	przypadków. Należy rozpowszechniać również „Platformę Edukacyjną w Zakresie Problematyki Narkomanii dla pedagogów szkolnych, nauczycieli oraz dla lekarzy wszystkich specjalizacji”, na której umieszczono m.in. filmy instruktażowe demonstrujące modelowe scenki jak rozmawiać z używającym narkotyków pacjentem, uczniem oraz rodzicem – jest to strona internetowa rekomendowana i współprowadzona przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii: www.narkomania.edu.pl	gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	wychowawców	
4.	Niezbędny jest rozwój profesjonalnego leczenia ambulatoryjnego, gwarantującego szybki dostęp do podjęcia leczenia oraz do kompleksowego wsparcia osoby uzależnionej i jej rodziny po zakończeniu leczenia odwykowego.	Należy wspomagać rozwój ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w zakresie leczenia i rehabilitacji uzależnień oraz znaleźć wspólną drogę do efektywnego pokierowania osobą zażywającą środki odurzające, substancje psychotropowe, nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze po zakończeniu odtrucia - jest to podstawa do uświadamiania osób uzależnionych, że wyjście ze szpitala jest początkiem drogi do życia bez nalogów	Samorząd Województwa, samorządy gminne, Narodowy Fundusz Zdrowia, Policja, Zespoły Zarządzania Kryzysowego	Wzmocnić profesjonalne leczenie ambulatoryjne dla osób uzależnionych, poprzez zachęcanie do finansowania zakładów opieki zdrowotnej oraz wspierać wypracowanie stosownych zaleceń dot. postępowania w ramach konsultacji ze wszystkimi osobami/instytucjami uczestniczącymi w procesie niesienia pomocy – rozpowszechniać wypracowane zalecenia; nakierować ośrodki na składanie wniosków o dotację przyznawaną w ramach otwartego konkursu ofert przez Ministra Sprawiedliwości (z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej)	

5.	Nadal istnieje potrzeba modernizacji bazy leczenia stacjonarnego	Należy kontynuować dotychczasowe działania na rzecz modernizacji bazy leczenia stacjonarnego dla osób uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych w województwie	Samorząd Województwa, ośrodki stacjonarne leczenia odwykowego: DOREN Różewiec, MONAR Gaudynki, KARAN „DOM Zacheusza” w Elblągu	Podjąć działania w kierunku pozyskania i zabezpieczenia niezbędnych środków finansowych na modernizację bazy leczenia odwykowego (Samorząd Województwa)	
6.	Istnieje potrzeba dążenia do opracowywania odrębnych gminnych programów przeciwdziałania narkomanii oraz uświadamiania gmin o istocie reagowania na zmieniającą się sytuację na rynku narkotykowym oraz o potrzebach lokalnych z zakresu profilaktyki (waga DIAGNOZY)	Należy wspierać samorządy gminne w opracowywaniu lokalnych programów przeciwdziałania narkomanii oraz podczas szkoleń/narad/konferencji poruszać temat wagi przeprowadzania diagnozy problemów w gminach	Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	Kontynuować szkolenia i spotkania realizatorów gminnych programów przeciwdziałania narkomanii – ująć temat szkoleń z zakresu przeprowadzania diagnozy i budowania na jej podstawie gminnych programów na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	

7.	Istnieje potrzeba prowadzenia aktywnych szkoleń na rzecz ograniczenia szkód spowodowanych sięganiem po środki odurzające, substancje psychotropowe, nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze	Należy podjąć działania edukacyjne na rzecz ograniczenia szkód poprzez szkolenia wśród nauczycieli, rodziców oraz dzieci i młodzieży, szukając nowych rozwiązań we współpracy szkoleniowej	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Policja, realizujący w województwie warmińsko-mazurskim profilaktykę społeczną w zakresie przeciwdziałania narkomanii, pracownicy ośrodków lecznictwa odwykowego	Organizować szkolenia warsztatowe (przez Samorząd Województwa) oraz uświadamiać przedstawicieli gminnych podczas szkoleń/konferencji/narad o możliwościach współpracy z jednostkami/instytucjami zajmującymi się w województwie zwalczaniem problemów uzależnień. Istnieje możliwość organizowania we współpracy ze stacjami sanitarno-epidemiologicznymi prelekcji w szkołach, dotyczących profilaktyki uzależnień.	
8.	Samorządy lokalne zbyt rzadko korzystają z zewnętrznych środków, które mogą przeznaczyć na realizację projektów i programów z zakresu przeciwdziałania narkomanii i innym uzależnieniom, czy aktywizacji społecznej osób zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym z tytułu uzależnienia	Należy wśród samorządów lokalnych rozpropagować ideę projektów realizowanych z funduszy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Należy również skupić się na regionalnych partnerach, którzy w procesie realizacji projektów mogliby przejąć mnóstwo zadań w nich zaplanowanych.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe,	Kontynuować spotkania informacyjne oraz szkolenia dotyczące programu RPO Warmia i Mazury 2014-2020 oraz ująć temat pozyskiwania środków zewnętrznych przez gminy na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	

9.	Przygotowania do nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 w obszarze włączenia społecznego są realną szansą na stworzenie sieci profesjonalnych świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży, zakładających współpracę przy tworzeniu i realizacji programu: organizacji pozarządowych i gmin, a także rodziców i dziadków.	Należy zachęcać samorządy gminne oraz organizacje pozarządowe do wykorzystania możliwości stworzenia sieci świetlic z profesjonalnym programem oraz kadrą specjalistyczną (wychowawcy w świetlicach, psycholodzy, animatorzy), a po uruchomieniu placówek zorganizować cykl szkoleń obejmujących zagadnienie modelu pracy w nowopowstałych świetlicach, upowszechniając dobre praktyki również wśród streetworkerów i pracowników innych organizacji (takich jak np. Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej)	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, streetworkerzy, MKIS-y,	Organizować spotkania informacyjne dla samorządów gminnych i organizacji pozarządowych, ująć temat nowego okresu programowania na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	
10.	Pracownicy szpitali, którzy przekazywali informacje dotyczące podjętych interwencji medycznych w związku z zażyciem nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych (określanych potocznie „dopalaczami”) nie znają nowego systemu zgłaszalności tych przypadków (po nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)	Należy podjąć działania informacyjno-edukacyjne dla pracowników szpitali, celem usprawnienia systemu zgłaszalności interwencji medycznych z powodu zażycia lub podejrzenia zażycia środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.	Samorząd Województwa, stacje sanitarno-epidemiologiczne, samorządy gminne, ośrodki leczenia odwykowego, organizacje pozarządowe,	Wystąpić z pismem do stacji sanitarno-epidemiologicznych z prośbą o przygotowanie i rozesłanie szpitalom instruktażu z zakresu nowego systemu zgłaszalności interwencji medycznych związanych z nowymi substancjami psychoaktywnymi i środkami zastępczymi	

11.	<p>Profilaktyka narkomanii (i innych zachowań ryzykownych, takich jak: przemoc rówieśnicza, nadużywanie Internetu i mediów elektronicznych) wśród rodziców, nauczycieli i pedagogów zbyt rzadko nastawiona jest na działania z zakresu używania przez dzieci i młodzież stymulantów ogólnodostępnych (kofeina zawarta nie tylko w kawie, ale też popularnych napojach energetycznych, leki z apteki)</p>	<p>Należy inicjować i wspierać działania profilaktyczne obejmujące szeroko pojęte zachowania ryzykowne. Spotkania z rodzicami powinny być uzupełnione o tematykę stymulantów, które często są uznawane za „bezpieczne” i powszechnie akceptowalne.</p>	<p>Samorząd Województwa, samorządy gminne, Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe, organizacje pozarządowe</p>	<p>Ująć zadanie w otwartym konkursie ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz wspierać projekty pozyskujące środki zewnętrzne</p>	
12.	<p>Profilaktyka wśród rodziców nie obejmuje tematu powielania niebezpiecznych dla dzieci wzorców, mających skutek odwrotny do oczekiwanego (częstowanie dzieci szampanem bezalkoholowym skutkuje uczeniem się nawyków, takich jak: otwieranie butelki, nalewanie do kieliszków, picie podczas urodzin i innych imprez)</p>	<p>Należy uświadamiać rodziców czym są zachowania ryzykowne i powielanie wzorców przyszłych zachowań.</p>	<p>Samorząd Województwa, samorządy gminne, Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe, organizacje pozarządowe</p>	<p>Ująć zadanie w otwartym konkursie ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz wspierać projekty pozyskujące środki zewnętrzne</p>	

13.	Osoby decydujące w samorządach gminnych o wydatkowaniu środków finansowych na zadania z zakresu profilaktyki zbyt często przeznaczają je na działania wykraczające poza ramy profilaktyki	<p>Należy szkolić osoby odpowiedzialne za profilaktykę w gminach w dwóch blokach tematycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czym jest profilaktyka? – blok dla całej grupy (prezydenci/ wójtowie/ burmistrzowie, pedagodzy, osoby zajmujące się sportem i rekreacją); 2. Jak ująć profilaktykę w konkretnych działaniach (gminnych, szkolnych, sportowych)? – blok z podziałem na grupy warsztatowe. 	Samorząd Województwa, samorządy gminne, Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe	Wspierać szkolenia dla samorządów gminnych z zakresu finansowania działań profilaktycznych ze środków gminnych, ująć tę tematykę podczas szkoleń/konferencji/narad wojewódzkich, ująć temat szkoleń na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień	
-----	---	---	--	--	--